

Referat fra NESH-møte 14. juni 2017

Sted: Radisson Oslo Park Inn, Øvre Slottsgate 2c

Dato: Onsdag 14. juni 2017, kl. 10:00–16:00

Til stede: Bjørn Hvinden, Ivar Kolstad, Knut Martin Tande, Lisbeth Øyum, Ingegerd Holand, Kjersti Fjørtoft, Anne Nevøy, Roar Johnsen og May-Len Skilbrei

Fra FEK: Vidar Enebakk (Sekretariatsleder, referat) og Ida Bergstrøm (fung. red. *Forskningsetikk*)

Dagsorden

1. Konstituering av møtet

- Referat og innkalling ble godkjent uten merknader.
- Ingen meldte seg inhabile.
- Til saker under eventuelt meldte sekretariatsleder at NESH burde drøfte hvilke aktiviteter og satsningsområder komiteen ville jobbe med i 2017–2018.

2. Orientering fra sekretariatet

- Ida Bergstrøm introduserte seg selv og ble ønsket velkommen for NESH. Hen vikarierer for Elin Fuglenes og er altså fungerende redaktør av fagbladet *Forskningsetikk*.
- Lene Os Johannessen har nå formelt overtatt ansvaret for Skjelettutvalget.
- FEK arrangerer Forskningsetisk forum 19. september 2017 på Operaen. NB: Hold av datoen!
- [EUs nye forordning for personvern](#) blir norsk lov fra mai 2018. Det er uklart hvilke konsekvenser personvernforordningen vil ha for forskningsetikken, og FEK vil se nærmere på dette. Se infoside hos [Datatilsynet](#).
- Kunnskapsdepartementet har bedt om [innspill til revisjon av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning](#) med høringsfrist 15.09.2017. FEK vurderer å sende felles hørings svar, og NESH mener det er nødvendig å presisere at forskningsetikk må være skikkelig behandlet i meldingen.
- Den nye forskningsetikkloven ([Lov om organisering av forskningsetisk arbeid](#)) trådte i kraft 1. mai 2017. Loven presiserer forskeres aktsomhetsplikt (§ 4) og konkretiserer krav til forskningsinstitusjonene (§ 5) blant annet om opplæring. Institusjonene pålegges å ha et redelighetsutvalg (§ 6), det blir presisert hvordan uredelighetsaker skal behandles, og det nasjonale Granskingsutvalget får en ny rolle som ankeinstans (§ 7).

I diskusjonen ble det påpekt at skillet mellom forskningsetikk og uredelighet fremdeles er uklart, og at det følgelig også er uklart hvilken rolle NESH skal ha i fremtiden. NESH ønsker oppdatering fra sekretariatet om hvordan den nye loven blir forstått og implementert i praksis ved de ulike institusjonene.

- Nå som den nye forskningsetikkloven er på plass har FEK fått tillegg til tildelingsbrev for 2017 fra Kunnskapsdepartementet (datert 2.6.2017). Her skisseres ny målstruktur for FEK, og under særskilte aktiviteter fremgår det at FEK skal utarbeide felles forskningsetiske retningslinjer og oppdatere forskningsetisk sjekkliste i samsvar med oppdraget gitt i forarbeidene til loven ([Prop. 158 L \(2015–2016\): 26-27](#)).

I diskusjonen ble det poengtert at KDs nye mål- og resultatstyring (MRS), samt kravet om å lage felles forskningsetiske ressurser på tvers av komiteene, reiser spørsmål om NESHs reelle uavhengighet. NESH er allerede et ganske reaktivt organ, og det er uheldig dersom komiteens oppgaver skal være enda mer regulert av forvaltningen. FEK deler denne vurderingen og vil omgående innkalle til et møte i samarbeidsutvalget (SU) for å drøfte saken med komitélederne.

3. 5th World Conference on Research Integrity

- Flere av NESHs medlemmer (Ivar, Kjersti, Anne, Roar og Kirsten) deltok på [5th World Conference on Research Integrity](#) i Amsterdam 28–31 mai 2017. De tilstedeværende medlemmene oppsummerte sine inntrykk og redegjorde for de viktigste momentene fra konferansen.
- I hovedsak hadde alle hatt stort utbytte av å delta og bli orientert om den internasjonale diskusjonen omkring «Research Integrity», som i stor grad skiller seg fra den norske institusjonaliseringen av den brede forskningsetikken.
- På den andre siden var det flere kritiske kommentarer om at [programmet](#) var rotete, mange innlegg hadde lav faglig kvalitet, det var en overvekt mot medisin og naturvitenskap, og konferansen bar preg av å være mer rettet mot forvaltning enn forskning.
- Momenter som ble fremhevet som spesielt relevante var mangfoldet av undervisningsopplegg, fokus på forskningsledelse, uheldig formalisme og standardisering av forskningsetikken, samt omfanget av kriser og sykdomstegn i forskningssystemet.
- Oppsummerende er det stort behov for å «oversette» mellom det norske systemet for forskningsetikk og den internasjonale debatten om forskningsintegritet.

4. Retningslinjer for internettforskning

- Sekretariatsleder orienterte om den pågående revisjonen av retningslinjene for internettforskning, som skal være ferdig til neste møte i september.

5. Seminar om interessekonflikter

- NESH vil arrangere et åpent møte om interessekonflikter i løpet av høsten 2017.
- Møtet var under planlegging allerede høsten 2016, og flere relevante bidragsyttere er på plass, men det ble utsatt på grunn av manglende ressurser i sekretariatet. Nå som denne situasjonen er løst, fortsetter planleggingen, og flere nye navn og saker ble løftet frem på møtet.
- Sekretariatsleder finner dato, foretar sonderinger med relevante bidragsyttere og sender ut oppdatert plan til komiteen i august.

6. Felles forskningsetiske retningslinjer

- KD har i tillegg til tildelingsbrev for 2017 pålagt FEK å utarbeide felles forskningsetiske retningslinjer (jf. sak 2 over). Dette har tidligere vært fremmet fra KD både ved revisjonen av NESHs retningslinjer og i arbeidet med ny forskningsetikklov, og NESH har i begge sammenhenger fastholdt at det er de områdespesifikke retningslinjene, utgitt i ny utgave i mai 2016, som er grunnlaget for komiteens arbeid. NESH har også presisert at KDs pålegg griper inn i den faglige uavhengigheten til NESH og de andre nasjonale forskningskomiteene.
- For NESH er det avgjørende at arbeidet med felles forskningsetiske retningslinjer og andre ressurser ikke kan erstatte [NESHs faglig forankrede retningslinjer](#). Enten det er snakk om revisjon av [de generelle retningslinjene](#) eller utarbeidelse av nye felles retningslinjer, må arbeidet bygge på og være relatert til de spesifikke retningslinjene. Det må derfor være tydelig at felles forskningsetiske retningslinjer har en annen status og struktur enn de spesifikke, for eksempel at de fokuserer mer på overordnede prinsipper og/eller rammeverk.
- NESH avventer det videre arbeidet i FEK og vil drøfte saken nærmere på neste møte.

7. Forskningsetisk sjekkliste

- KD har også i tillegg til tildelingsbrev for 2017 pålagt FEK å oppdatere forskningsetisk sjekkliste (jf. sak 2 over) til bruk i søknadsprosesser i Norges forskningsråd. Den eksisterende sjekklisten ble utarbeidet av NENT i 1992, og den er ikke direkte relevant for arbeidet i NESH. For NESH er det derfor ikke snakk om å «oppdatere forskningsetisk sjekkliste», men snarere å drøfte hvordan en slik felles sjekkliste eventuelt kan se ut.
- Ett alternativ er å utarbeide en egen sjekkliste for NESH basert på retningslinjene, ikke ulikt sjekklisten til NENT. Et annet alternativ er å lage en felles sjekkliste som henvender seg til en bredere gruppe brukere enn Forskningsrådet, for eksempel studenter og

forskningsadministrasjon. Utformingen av en felles sjekklister er imidlertid avhengig av arbeidet med felles forskningsetiske retningslinjer.

- NESH avventer derfor diskusjonen om en felles sjekklister til det er klart hva det blir til med felles retningslinjer (jf. sak 6 over).

8. Orienteringssak (2016/316) Anmodning om gjenopptakelse av saksbehandling

- NESH er orientert den videre behandlingen av prosjektet «Undersøkelser ved uventede dødsfall hos barn under fire år» (2016/316). Etter samråd med Personvernombudet ved NSD, og etter innspill fra Landsforeningen uventet barnedød (LUB), er prosjektet oversendt Datatilsynet med anmodning om gjenopptakelse av saksbehandlingen. NESH tar saken til etterretning og avventer utfallet av behandlingen i Datatilsynet.

9. Sak (2017/169) Henvendelse om Prosjektet SHINE

- Se egen uttalelse

10. Eventuelt

- Neste møte er onsdag 20. september 2017 i Oslo (i forbindelse med Forskningsetisk forum på Operaen dagen før).
- Møtet tirsdag 28. november 2017 blir også i Oslo – til tross for forslaget om å ha det i Trondheim – på grunn av det viktige [møtet i Det Norske Videnskaps-Akademi \(DNVA\) mandag 27. november](#) om «Forskningsetikk» hvor NESH bør være til godt representert.